

toriteto. Vsak čas mora biti organizacija v stanu, da dvigne obtežilni prst in pokaže na posameznika, ki se odtega svojim dolžnostim. Če pa organizacija ne izvrši vsega pravičnega dela in ne usposobi svojih članov za najnujnejšo njihovo nalogo, ne bo nikdar zbrala v svojem naročju dovolj avtoritete, da bi uklonila indolentne in sebične parasite svoji volji. Vsaka tudi najmanjša naloga postane neizvršljiva, ako ni pripravljena z vso potrebno resnostjo.

Koliko več resnosti je treba v našem slučaju, ko gre za biti ali ne biti organizacije same, za življenski pokret celokupnega učiteljstva, za edino možno kulturno oplo-ditev našega naroda.

Brez oklevanja mora organizacija na delo, brez oklevanja ji morajo stati ob strani vsi člani brez izjeme. Čim je ta dolžnost storjena, ne bo težko ustvariti v naših vrstah onega javnega mnenja, ki bo brez usmiljenja obsodilo vsakega zajedavca na našem živem telesu. V tistem času ne bo več kriva predizobrazba, niti organizacija, niti specifičnost ženske narave. Krivi bodo le posamezniki, toliko moški kakor ženske. Toda ti krivci se ne bodo več skrivali v senci splošne brezbrčnosti, marveč bo zopet najnujnejša naloga organizacije same, postaviti jih na oder vse slovenske javnosti.

L. H.

Za samoizobrazbo!

Kljub južnemu solncu in počitku se ču-tim primoranega da o tako važni zadevi nas vseh ne gledam ob strani, kakor je članek pod zgornjim naslovom od tov. Zdrav-skega v »Učit. Tov.« v 3. številki.

Prečital sem ga enkrat, dvakrat in vedno sem obstal na mrtvi točki. Nastopiti moramo enkrat z vso odločnostjo za to, da bomo stvorili skupno organizacijo, najmanj pa stopili v najožje stike z vsemi učitelji ljudskih, meščanskih, srednjih in visokih šol v glavni točki, t. j. kako bomo skupno reorganizirali šolstvo, pričeniši z otroškim vrtcem.

Naša zahteva po višji izobrazbi naj ne sloni na pogoju izboljšanja gmotnih razmer, ampak se mora prilagoditi sedanjemu času, ko nas kliče in krvavo potrebuje na-rod. Pri tem našem principu pojdemo preko vseh uradnih uniform, sabelj in perjanic po znanem pregovoru: Če zahtevamo večjo izobrazbo za učitelje, ako zahtevamo, da imej tudi učitelj prost dostop z vsemi pravicami na univerzo ni to nikakoli smešna zahteva, temveč je isto, kakor bi kmet zahteval meščansko in drugo strokovno šolstvo za svojo višjo izobrazbo, povdarjajoč, da osnovna šola popolnoma ne zadostuje v sedanji dobi za poklic kmetijstva.

Ne pričakujemo od znanja »vekovite« pridobitve. Naša smer naj bo preropenje naroda, pričeniši s prvim šolskim letom. Sholastična disputa o »Leonardu« Merežkovskem naj gre mirno mimo nas.

Glede reorganizacije univerze pustimo proste roke v to poklicanim, nas more tan-girati samo ono šolstvo, s katerim živimo, kateremu posvečamo vse!

Pač pa naj bo naša glavna zadača, ka-ko bi reorganizirali naše borno učiteljske. Pri tej reorganizaciji moramo sodelovati v največji meri.

O tem vprašanju sem tudi jaz podal v »Učit. Tov.« par misli. Odpade naj vsako argumentiranje o pomanjkljivosti učiteljske, specialno v pedagogiki, kar je vsakomur znano!

Držimo se gotovega temelja reorgani-zacije in na tem temelju zidajmo.

Moje mnenje je, da tako aktualno vprašanje, kakor je izobrazba učiteljev, ne spada pred širok forum skupščine, ker sem mnenja, da bi skupščina ne mogla izkrista-

lizirati točnih in premišljenih predlogov. Radi teh svojih predsodkov sem na skupščini o tem vprašanju molčal. V svrhu re-alizacije naše izobrazbe in samoizobrazbe — jaz namreč to temeljito ločim — bi bilo po-trebno, da društveni odbori, oziraje se na mnenja članov, pošljejo poverjeništvu konkretno predloge: kakšna naj bo reorganiza-cija? Poverjeništvu naj nato skliče anketo, oziraje se na ožji krog članov in odpošlje predloge glavnemu odboru UJU v Beograd, ki naj napravi vse mogoče korake, da se vsaj nekaj preokrene.

Za svojo osebo sem že podal v »Učit. Tov.« predloge glede »Pedagoških institu-tov«, ki naj bodo podlaga samoizobrazbi in

predloge glede reorganizacije. Tudi tovariš Pibrovac je podal svoje predloge, a potem je vsa stvar ostala na mrtvi točki, čakajoč, da pridemo enkrat do realnih sklepov.

V svrhu samoizobrazbe se oprimo v prihodnjem šolskem letu z vso vneto pedagoških krožkov, uredimo jih sistematično glede predavanj, povabimo strokovnjake od drugod da nam predavajo, poživimo stvarne debate, zainteresirajmo vse učiteljstvo za sodobno šolstvo, ustanovljajmo pedagoške knjižnice z modernimi deli vsaj v okrajnih učiteljskih knjižnicah, prirerajmo tečaje vseh strok in mrtva točka bo oživila.

Bol na Braču, v juliju 1927.

Slavko Mrovlje.

Nevarna igra.

(Glas preko meje.)

Poslušajte glas izza meje! Glas moža je, ki je gledal krivico, katero so nad soto-variši učitelji izjavile italijanske oblasti, glas moža je, ki klone potrtr ob krivici, ka-tero so tovariši pošteniaku doprinesle rod-ne oblasti.

Kdo izmed nas bi si mogel predstavljati mater krivično? Od daleč smo gledali iz suženjstva tja čez mejo in smo verjeli, da je tam za nas pravica in ljubezen. Ali glejte!

Težko doživljate je šlo mimo nas in kot črna senca je padlo v naše duše spoznanje, da smo se varali.

Človek, katerega je krivica izgnala iz rodnih krajev, je šel iskat zavetja v svo-bodno domovino, pa je v stiskah in revah spoznal, da je pognala krivica svoje kore-nine v dolž in v šir po vsej zemlji. Lepa bi bila zavest v srcu trpinovem, da bi bil spre-jet po letih krivice in trpljenja med svo-bodnimi brati s pravico in ljubeznijo.

A zgodilo se je drugače. — In bilo je tako.

Tovariš pošteniaku, ki ne zataji svojega prepričanja nikoli, oče peterih otrok, je bil odpuščen z drugimi slovenskimi učitelji koncem leta 1926. in je vložil prošnjo za sprejem v službo v Sloveniji v začetku me-seca februarja.

Tovariš je čakal doma, da dobi odgo-vor, oziroma naznanilo za nastop službe. Med tem je dobil sporočilo od znanca, da šolska oblast nima njegove prošnje v rokah. Tekel je zato v Trst na konzulat in bojzani, da prošnja ni bila odposlana. Tam najde vse v redu. Vpraša preko meje, zopet ne-gativen odgovor. In šele po nekaterih in-tervencijah dobi od šolske oblasti odgovor, da je prošnja prispela na mesto 5. februa-rija, da pa ni zanj mesta in če bo, da ga prosilec že dobi.

Tako! Ali je bilo zavijanje potrebno? Kakšno sodbo si ustvarjamo slovenski uči-telji v Primorju o oblasti v svobodni domo-vini? Pa dodajmo povesti še konec!

Drugi tovariš, samec z zadostnim šte-vilom let za penzijo, prosi službe v istem okraju šele v začetku marca in glejte čudo, s 1. aprilom je bil že nastavljen. Ne zavis-damo tovarišu mesta, zaslužil je mir po le-tih trdega boja. Ali on in vsi bodo priznali, da se je zgodila krivica.

Danes, po dva in pol mesečnem čaka-nju je prvi tovariš nastavljen.

Tretji tovariš je bil provizoričen in so ga italijanske šolske oblasti potiskale tja in sem. Naposled je ostal brez službe. Obrne se s prošnjo preko meje; ali od tam dobi od-govor, da imajo oblasti nalag štediti in ne smejo nastavljeni novih uradnikov. Tovariš je poročen in ima troje otrok.

Vprašamo vas, ki čutite odgovornost za to, ali ni moralno zlo, da puščate sloven-skega učitelja, očeta številne družine, na cesti in se ne zmenite za njegovo prošnjo,

da bi mu odgovorili vsaj negativno. Ne sa-mo zlo prizadeto njemu osebno, je to tudi zlo, ki pade na narod onostran meje.

Trkamo na vašo vest in na vašo zavest odgovornosti. Mi slovenski učitelji tam za mejo pa apeliramo na vse tovariše, apeliramo na UJU, na slovensko javnost, kliče-mo preko Ljubljane do Beograda, naj neha ta igra, kajti nevarna je. Nevarna je, ker zlostavi samozavest in neomadeževani po-nos tistih slovenskih učiteljev v Primorju, ki niso hoteli kloniti glav v februarju 1926.

Pomislite malo globlje, kam lahko ve-de vaše početje! Naj se učiteljstvo zgleduje nad usodo teh tovarišev, koliko jih bo, ki bi si raje izvolili pregnanstvo in brezposel-nost, kakor pa, da bi se vpisali v A. N. I. T. (fašistovska organizacija)? Lahko jih boste našli na prste. In glejte, dokler je učitelj prost, neomadeževan, hodi zravan med na-rod. Ljudstvo vidi v njem moža, katere-mu lahko zaupa. Tak učitelj je zglede na-rodne samozavesti. Nasprotno vplivajo ljudje, ki so se vdali oportunistu in so sklonili glave, porazno na narod. Sveta dolžnost svobodnih bratov in dolžnost pro-svetne politike v svobodni državi je, da skrbi in čuje nad kulturo rodnih bratov v tujini, posebno če jim je udejstvovanje kot narodni zajednici prikrajšano ali onemogo-čeno.

Drugo zlo je škoda na ugledu učitelj-stva med ljudstvom in še večja pa sramota pred tujci, ravno pred ljudstvom, katerega mogoci so postavili učitelja na cesto. Lah-ko so si v svesti korenitega učinka dane kazni.

Čemu puščate učitelje-može na sredi ceste v posmeh in radost tujcu, in strah in ponižanje ljudstvu in sotovarišem? Kakšna je vaša politika?

Tristo nas je tu, tristo mož, ki nas ni omamilo ne dobrikanje in ne ostrašila pret-nja tujčeva. Ali nas hočete pokopati sami? Povejte odkrito! Mir.

Novi načrti reorganizacije kmetijskih šol v celi državi.

V naši državi imamo 20 nižjih in spe-cialnih kmetijskih šol, kjer dobivajo uk-aželjni kmečki fantje strokovno izobrazbo.

Te šole, od katerih je 13 dvoletnih, a 7 enoletnih, delimo lahko v tri skupine: v zemljodeljske, živinorejske in sadjarško-vinarske šole.

Da vidimo neznatnost tega števila za naše kmetijstvo, se moramo spomniti indu-strijske Čehoslovaške, kjer so kmetijsko-pridelovalne metode boljše od naših. Do-čim se Čehoslovaki ponašajo s svojimi čez 200 kmetijskimi šolami, tavamo mi, ki smo čisto agrarna država, z beraškimi številiom 20. Od 33 oblasti ima edino mariborska dve šoli, 18 oblasti po eno šolo, a 14 niti

ene. No, končno so tudi pri nas začutili potrebo globoke reorganizacije že obstoje-čih šol.

Kmetijsko ministrstvo je posvetilo le-tos največjo pozornost porastku kmetijskih šol in njihovi reorganizaciji, držeč se pri tem principa, da mora imeti najprej vsaka oblast v najkrajšem času svojo kmetijsko šolo in šele potem, da se more na račun državnega budžeta povišati število teh šol v posameznih oblastih.

V novem budžetu je dana kmetijskemu ministru možnost da otvori že letos 10 no-vih kmetijskih šol. V duhu navedenega principa za otvoritev teh šol, ali vendar tudi preko njega, je ministrstvo odločilo, da teh 10 šol odpre v sledečih krajih: Škofja Loka za ljubljansko oblast, Rakičan, Nik-šič za retsko, Požarevac za požarevsko, Za-ječar za timoško, Kragujevac za šumadijsko, Užice za užiško, Prokuplje za kosovsko, Leskovac za niško in Tetovo za skop-sko oblast. Sklenjeno je tudi, da se v bliž-nji bodočnosti osnuje še 11 takih šol za ostale oblasti.

Razen tega je bil pred kratkim sprejet predlog načelnika oddelka za kmetijsko šolstvo na konferenci vseh načelnikov za reorganizacijo naših starih kmetijskih šol in okrožnih kmetijskih postaj in za organi-zacijo novih. Glasom tega predloga se sprejme v Kraljevu v cilju izkorišćanja prekomernega števila poslopij in velikega posestva, počeniši z novim šolskim letom, dvojno število učencev, t. j. namesto dose-danjih 30 se bo te jeseni sprejelo 60 učenc. V Mariboru se otvori poleg obstoječe srednje še specialna enoletna kmetijska šola. Na šolskih posestvih v Križevcih (286 ha), Slavonki Požegi (182 ha) in Bito-lju (90 ha) se morajo organizirati še selek-cijske postaje, ki jih bo organiziral in izdr-ževal poljedelski oddelek. Novosadska vrtnarsko-čvetličarska šola, ki nima dovolj zemlje (5 ha), kakor tudi ne poslopij, se premesti v Skoplje na posestvo okrožne kmetijske postaje ali pa se bo reorganizirala. V Aleksincu se ne kupi zaželjenega zemljišča (za 340.000 Din) za tamkajšnjo kmetijsko šolo za katero ni bilo doslej do-voljno zemljišča (12 ha) in predpisa-nih poslopij, ker bo zemljišče in poslopja prevzela vojaška oblast. Ta šola se bo pre-selila v Kraljevo, Prokuplje, Soko Banjo ali v kak drugi kraj.

V Prokuplju in Tetovu, kjer gredo de-la zidave poslopja že h koncu, se otvori po možnosti še te jeseni nižja kmetijska šola. V Užicah se bo šoli dokupilo še 10 ha zem-lje. Ako pa bi ne bilo to mogoče, se bo ustanovila namesto šole živinorejska posta-ja, obsegajoča tudi pašnike na Zlatiboru. V Rakičanu je treba posestvo od 200 ha zni-žati na 50—60 ha, ako bo tu ustanovljena samo šola. Celo posestvo je zadržati samo v slučaju, ako se zraven šole ustanovi tudi semenska selekcijska postaja in živinorej-ska staja. V Črni gori je treba pregledati zemljišča v Baru, Nikšiću in Podgorici, da se osvoji končni predlog za ustanovitev živinorejske šole. V Škofji Loki mora šola dobiti svoje posestvo (vsaj 30 ha). Pri Sv. Juriju ob južni želi, se ne dovoli osnovati posebne čebelarške šole, temveč*se otvori enoletni ali krajši čebelarški tečaj pri že obstoječi kmetijski šoli.

Pri okrožnih kmetijskih postajah v Sr-biji je otvoriti v Kragujevcu, Zaječaru, Po-žarevcu in Leskovcu specialne kmetijske šole z dvoletnim tečajem, ker je tu poleg zemlje tudi dovoljno število potrebnih po-slopij na razpolago. V Kruševcu se otvori samo postaja za selekcijo semena, ker dru-gače ni tam zadostnega števila poslopij. V Prištini je treba zgraditi poslopja za usta-novitev zemljodelske in živinorejske šole za celo Kosovo. Prav tako tudi v Peći za celo Metohijo. V Metkoviću (1 ha) in Sinju

Škola rada.

(Predavanje inspektora J. S. Jovanovića na tečaju ručnog rada u Ljubljani.)

Tečaj ručnog rada, što ga je stvario Podmladak Crvenoga Krsta u Ljubljani, a vodi ravnatelj meščanske šole g. A. Novak, posjetio je 20. i 21. o. mj. inspektor g. Jovan S. Jovanović, urednik časopisa »Radna Škola«, kao izaslanik P. C. K. Oba dva dana održao je po jedno predavanje v školi rada.

Prvi dan održao je predavanje o zna-čenju škole rada, koja ima da preporodi nastavu našu i pomogne do blagostanja i sreće našem narodu. Iznio je nedostatke dosadanjih pedagoških metoda, koje su bile tobože očigledne i obrazovne. Ta nji-hova očiglednost sastojala se utome, da smo djeci pokazivali predmete, koje često nijesu mogli ili marili svi da vide. Obrazovna vrijednost tih metoda bila je u tome, da smo pitanjima izvlačili iz djece odgovore i time tobože obrazovali um. Sve je to bila varka. Prava očiglednost, kod koje sudje-luje sva čula, je u školi rada. Da dijete iz-vrši određeni rad, prisiljeno je da upotri-jebi svoja čula, prisiljeno je da razmišlja, kombinira, da obrazuje svoj um.

Mnogo se je izmijenilo metoda u školi, a najbolja bit će ona, koja najkraćim, naj-sigurnijim putem vodi cilju. Naš cilj je da obrazujemo građane za život, a život znači rad. Čime ćemo ih bolje obrazovati za rad nego radom. Koja metoda može da posluži bolje našem cilju nego škola rada.

Drugi dan govorio je g. Jovanović o primjeru ručnog rada u školi, a ovdje iz-našamo njegove misli.

Ručni rad pomaže vrlo dobro našoj zadaći da uzgojimo zdravu djecu, zdrav narod. Mi imamo doduše učevni predmet

gimnastiku, dva sata nedjeljno, a jesmo li time učinili sve? Drugi gimnasticiraju s djecom i pod šk. odmorima; iza skućenog sjedenja po komandi, mora dijete da se pod odmorom giblje po komandi. Sve to nije ono pravo. Pogledajte tu djecu kad ih pu-stite iz škole kući. Ona ne izlaze, ona upra-vo lete iz školske zgrade i trče amo tamo kao luda. Što je to? Moraju da lete, da istroše životnu energiju, koja se u njima nagomilala kroz sate skućenog sjedenja, a koju mi tako korisno možemo da izrabimo u školi rada. U školi rada dijete nepresta-no gimnasticira, radi, sagiba se, diže, pravi svestrane kretnje, koje razvijaju tijelo har-monički. U radnoj nastavi ne sili se dijete da sjedi u ošim klupama nego radi kod stolova, gdje se slobodno gibaju. Tu nema onih zlih posljedica, koje često donaša lože sjedenje u lošim klupama.

Svijet je onakav, na kakove ga gleda-mo naočale, to jest kakova su nam čula, opip, vid, sluh i njuh. Naši pojmovi o svi-jetu, naši sudovi i sav duševni život osniva se na tome kako nam svijet prikazuju naša čula. Čim su naši pojmovi točniji, bit će i naši sudovi i zaključci bolji, a da su poj-movi točni, treba da vježbamo naša čula. Ručnim radom vježbamo sva naša čula, a u prvom redu opip, ruka.

Radna škola ne vježba samo čula, raz-vija um, ona razvija i čuvstva. Estetsko čuvstvo gdje će više da se obrazuje nego kad dijete radi, mašta, stvara. Moralno čuvstvo gdje se više obrazuje; kad djeci govorimo: »Čovjek treba da je milosrdan prema siromaku« ili kad majka kaže dje-tetu: »Sinko uzmi nož, odreži kruha i od-nesi siromaku.« Majka poučava praktički i njezin će rad imati siguran uspjeh. Zajed-nički rad na istom predmetu kako krasno razvija smisao za društvenost.

Radna nastava radom vježba sve pred-mete. Zadamo n pr. da svaki načini deset kocki, pa računamo koliko imaju dvojica, trojica i četvrt razred. Tu je ne samo ručni rad nego i geometrija i račun. Iza matemati-ke dolazi vrijeme za odmor pa ćemo da gimnasticiramo, idemo se igrati vojnika. Vojnici i pjevaju, a što ćemo mi pjevati? O lutkama i slično? Zar će to dijete pje-vati u životu kad odraste? Ne će. Učimo ih pjesme za život. Ima mnogo pjesama za odrasle, koje mogu da pjevaju i djeca.

Poslije odmora uzmimo geografiju. Hajde djeco da putujemo. Kuda? Ovaj u Zagreb, onaj u Ljubljani, onaj u Beograd i t. d. Djeca sad traže najkraće pruge željezničke, računuju daljinu u kilometrima, računaju prema tome cijenu karte, traže u voznom redu kad idu vlakovi, opisuju put, gore, vode, ručno blago i ratarstvo i indu-striju kraja, starine i t. d. U šk. dvorišta modeliraju u pjesku zajednički pojedini kraj; postavljaju sami gdje što spada, gore, šume, rijeke, gradove, a pritom si sao te-ren zamišljaju kakav je u naravi.

Radnu školu primili smo od drugih na-roda, ali rag u njej primjenit ćemo prema našim priilikama, prema prilikama svakoga kraja napose.

Ministarstvo je izdalo nastavni pro-gram za ručni rad, a nije se pobrinulo da dade nastavnicima nužnu spremu za taj novi predmet. Ono kaže radite, i vi radite i sretni ste da možete pokazati nadzorniku uspjeh svoga novog rada, a on noguće i nerado gleda na taj rad. Mnogi ne shva-ćaju taj rad, smatraju ga bezvrijednim dječjim igranjem, tratenjem vremena.

Svaka ideja treba vremena da se raz-vije. Uspjeh ne možemo postići, ako radimo svaki za sebe u svome mjestu. Uspjeh će-mo samo tada ako radimo zajednički kao

organizacija. Mi smo mladi narod, koji treba mnogo da radi da se digne. Da stva-rimo novu školu treba da radimo žilavo, zajednički. Imamo već udruženje prijatelja radne škole sa oko 2 tisuće članova, a tre-ba da se udružimo svi, pa će i vlast respek-tirati zahtjeve jedne jake organizacije te nam izaći u susret. Mnogi nas ne razumiju; trebamo nove, mlade ljude, pune poleta. Naše društvo prijatelja radne škole apelira na vas da budete pioniri, apostoli ove ideje; deset dinara godišnje članarine nije mnogo i nada se da ćete se svi začlaniti kod povje-renika, ravnatelja meščanske škole g. A. Novaka, ravnatelja tečaja.

Da smo došli do ovoga da imamo da-nas tečajove ručnog rada imamo da zahva-limo Društvu Crvenoga Krsta, koje veže sve narode svijeta ne pitajući tko je što, nego kaže samo: »Budi čovjek!« Ono služi bratu svome i sprovodi ideju Spasiteljeva: Ljubi bližnjega, čini bratu svome dobro. Služeći toj ideji razdjelilo je ono ove go-dine svadeset milijuna dinara za poplavl-jenje.

Ljudi se teško odvajaju od novaca, osobito oni koji se bave sticanjem. Mi lak-še dajemo jer smo idealni, apostoli svega dobra. Kaže se: na učitelju počiva država; kakovi su učitelji takova je i država, kako spremimo narod, takav će i biti. Učitelj stvara dobru i lošu volju u narodu. Stva-rimo pouzdanje u narodu da smo veliki i jaka država; to diže duh i čini državu ja-ko. Kako su učitelji idealni to se nadamo, da će se naskoro okupit oko nove škole sva masa učiteljska, a život u narodu bit će bolji i sretniji, a mi ćemo biti zadovoljni, čiste savjesti, da smo ispunili svoju dužnost prema sebi i otadžbini.

L. Giba.